

(Политика, 19.06.2009)

Институт за социолошка истраживања при Филозофском факултету Београдског универзитета спровео је у новембру 2003. једну од ретких анкета репрезентативног узорка одраслог становништва Србије (али без Косова и Метохије) у коју су укључена и питања о ставовима према приватизацији. На основу анализе прикупљених података може се закључити да насупрот настојањима владе да убрза процес приватизације у складу са кратким роковима које је „препоручио” ММФ и који су преведени у Закон о приватизацији из 2001, само 19 одсто испитаника подржало је безусловно приватизацију свих друштвених и државних предузећа, док је апсолутна већина у целини одбацивала приватизацију струје (71 одсто), институција здравствене заштите (68 одсто), система водовода и канализације (67 одсто) и нафте (62 одсто), а још око петина испитаника је предлагала да приватизација у овим секторима привреде остане у границама 49 одсто вредности капитала.

Још једно репрезентативно истраживање социјалних последица приватизације у Србији од 2001. до 2006. које је спровео Центар за образовање, истраживање и приватизацију Уједињеног гранског синдиката Независност у сарадњи са Progetto Sviluppo у 50 од укупно 2.115 приватизованих предузећа, такође, утврдило је да је апсолутна већина од две трећине испитаника (62,5 одсто) незадовољна ефектима приватизације.

У потпуној супротности са оваквим ставом апсолутне већине испитаника, али у складу са учесталим захтевима ММФ-а да се убрза приватизација јавног сектора у Србији, влада је наставила да спроводи припреме за приватизацију јавних предузећа која су 2004. запошљавала око 140.000 радника или 11,7 одсто свих запослених. Поједини чланови владе, попут министра финансија, само су покушали да смање велики отпор приватизацији у синдикатима јавних предузећа због очекиваних масовних отпуштања и повећања цена. Понудили су 2005. „шаргарепу” у облику најаве предлога владе да радницима јавних предузећа буде бесплатно подељено између 10 и 15 одсто деоница на основу већ постојећег закона.

Ово опробано лукавство „подели да би владао” ускоро је дало резултате. Синдикалне вође у јавним предузећима, које су у претходном периоду указивале на лоше ефекте распарчавања великих система јавних служби на јединице производње, преноса и

локалне дистрибуције и њихове потоње приватизације у западноевропским земљама, почеле су да своју пропагандну делатност преусмеравају на доношење новог закона о јавним предузећима. Уместо радикалних захтева за законску забрану приватизације природних монопола од стратешког значаја почели су да се неселективно залажу за трансформисање свих јавних предузећа у акционарска друштва не би ли тиме убрзали поделу бесплатних деоница.

Утисак да је доиста дошло до ове промене у ставу руководства синдиката према приватизацији јавних предузећа индиректно потврђују и налази истраживања које је спровео Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду у лето 2007. Упоредивање података из ове и претходне анкете 2003. указује да су се чланови синдиката 2003. чешће противили приватизацији јавних предузећа од испитаника који нису чланови синдиката, док се 2007. ситуација преокренула.

Налаз из анкете 2007. према којем је опао просечни проценат потпуних противника приватизације неких јавних предузећа, нарочито међу испитаницима активним члановима синдиката, наводи на закључак да су неолиберални заговорници приватизације у влади почели да остварују свој циљ. Проценат потпуних противника приватизације јавних предузећа, међутим, остао је и даље изнад 50 одсто.

Познати заговорници неолибералне политике попут бившег министра за приватизацију и сувласника консултантске ревизорске фирме која је била укључена у спорне продаје Сартиде и „Књаз Милоша“, и даље заступају елитистичко уверење да спадају у одабрану мањину политичара који знају боље од већине грађана шта је добро за њих и да је њихова одговорност управо да покушају да наметну већини оно што препознају као „будуће вредности“.

У околностима заоштравања кризе и неокензијанских мера подржављења финансијских институција и индустријских корпорација у центрима светског капиталистичког система не би ли требало и у Србији макар зауставити даље спровођење неолибералног концепта принудне и убрзане приватизације који је претворио Србију у презадужено полуколонијално тржиште за увозну робу готово затрпте властите индустријске производње и разбаштињеног, обесправљеног, осиромашеног и незапосленог становништва.

Професор социологије на Филозофском факултету у Београду